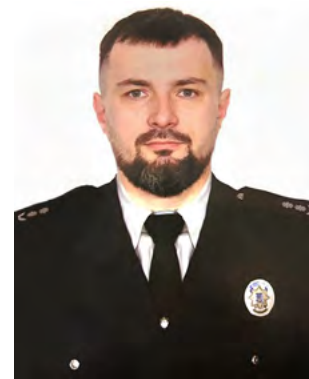

Отришко Артем Олегович,

аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-4584-9168>

СПОСОБИ НЕЗАКОННОГО ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ АБО ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ

Негативна тенденція до збільшення кількості злочинів, передбачених ст. 263, 263-1 Кримінального кодексу України, свідчить про необхідність вивчення криміналістичної характеристики незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, зокрема типових способів вчинення вказаних злочинів.

Стаття присвячена вивченню способу вчинення злочину як елементу криміналістичної характеристики методики розслідування. Вченими-криміналістами спосіб вчинення злочину визначається як сукупність дій злочинця щодо підготовки, вчинення та приховування протиправного діяння. Спосіб злочину як криміналістичне поняття охоплює інформацію не тільки щодо безпосереднього здійснення протиправних дій, а й щодо особи злочинця, а також відображається у змінах у навколишній обстановці й у слідах, залишених особою на місці вчинення злочину.

Спосіб вчинення злочину – це сукупність дій злочинця щодо підготовки, вчинення та приховування протиправних дій, які здійснюються з метою вчинення злочину та реалізації злочинного наміру. Досліджені наукові розробки щодо основних способів вчинення злочинів за фактом незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Окреслені способи підготовки вказаних злочинів, а також особливості їх приховування. Охарактеризовані такі способи незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, як незаконне носіння, незаконне зберігання, незаконне придбання, незаконна передача, незаконний збут, незаконне виготовлення, незаконна переробка чи ремонт або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування.

На підставі аналізу слідчої та судової практики виокремлені типові способи вчинення незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, до яких належать: незаконне носіння, незаконне зберігання, незаконне придбання, незаконний збут, незаконне виготовлення, незаконна переробка чи ремонт або фальсифікація.

Ключові слова: спосіб вчинення злочину, зброя, незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, криміналістична характеристика, особа злочинця.

Постановка проблеми. У криміналістиці спосіб вчинення злочину визначається як сукупність дій злочинця щодо підготовки, вчинення та приховування протиправних дій. Спосіб злочину охоплює інформацію не тільки щодо безпосереднього здійснення протиправних дій, а й щодо особи злочинця, а також відображається у змінах у навколишній обстановці й у слідах, залишених особою на місці вчинення злочину.

Негативна тенденція до збільшення кількості злочинів, передбачених ст. 263, 263-1 КК України, свідчить про необхідність вивчення криміналістичної характеристики незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, зокрема типових способів вчинення вказаних злочинів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Криміналістична характеристика незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, зокрема спосіб вчинення вказаних злочинів, розглянуто у працях Д.В. Андреева, В.С. Бондара, С.С. Вітвіцького, А.О. Волобуєва,

О.О. Волобуєвої, М.В. Кривоноса, С.П. Мельниченка, Р.В. Мовчана, Є.В. Пряхіна, М.І. Скригонюка, О.С. Тарасенка, М.Г. Щербаковського та ін.

Виклад основного матеріалу. Спосіб вчинення злочину вивчається багатьма науками, які досліджують різні аспекти боротьби зі злочинністю: кримінальним правом, кримінологією, кримінальним процесуальним правом, криміналістикою. Спосіб вчинення злочинів є міжгалузевим поняттям певних юридичних наук, котрі вивчають його відповідно до свого функціонального призначення. Змістове наповнення поняття «спосіб вчинення злочину» у різних галузях суттєво відрізняється [1, с. 102]. У криміналістиці спосіб вчинення злочину визначається як сукупність дій злочинця щодо підготовки, вчинення та приховування протиправних дій.

А.Ф. Волобуєв визначає, що способи підготовки, вчинення та приховування злочинів – певна система дій, прийомів та окремих операцій злочинців, у т. ч. використання знаряддя злочину (автотранспорту, вогнепальної та холодної зброї, знарядь зламу, об-

ладнання для виготовлення фальшивих документів тощо) [3, с. 9]. Спосіб вчинення злочину є одним із провідних елементів криміналістичної характеристики, оскільки надає вичерпну інформацію про вчинення злочину, особу злочинця, обстановку та предмет кримінально-протиправного посягання.

М.І. Скригонюк спосіб учинення злочину розглядає як зумовлений (детермінований) цілою низкою суб'єктивних і об'єктивних факторів комплекс дій суб'єкта (суб'єктів) щодо підготування, учинення та приховання злочинного діяння. Не всі способи включають три названі елементи. Є такі злочини, наприклад, «імпульсивні», які складаються тільки з дій щодо їх вчинення. Це безмотивне чи з хуліганських спонукань нанесення тілесних ушкоджень. Спосіб учинення злочину є стрижнем його криміналістичної характеристики [8, с. 249].

В.Д. Берназ та М.В. Салтевський говорять, що спосіб вчинення злочину – це спосіб дії суб'єкта, котрий використовується для досягнення поставленої мети. Спосіб лежить в основі механізму вчинення злочину, власне злочинна діяльність є упорядкованим застосуванням злочинцем способів і засобів вчинення злочину. Тому опису підлягає не тільки спосіб дії, але й механізм слідоутворення, прийоми реалізації, форма руху при слідоутворенні [2, с. 207]. Отже, спосіб вчинення злочину – це сукупність дій злочинця щодо підготовки, вчинення та приховування протиправних дій, що здійснюються з метою вчинення злочину та реалізації злочинного наміру.

Із метою отримання більш повної інформації про певний вид злочину необхідно враховувати взаємодію між елементами криміналістичної характеристики, зокрема способу вчинення злочину з іншими елементами. Науковими дослідженнями встановлено, що у кожному конкретному випадку дії злочинця (спосіб злочину) детермінуються факторами, які можна визначити як суб'єктивні й об'єктивні. Суб'єктивними факторами, що впливають на вибір способу злочину, є такі: мета злочину, наявність у злочинця певних знань, досвіду, навичок (зокрема злочинних), соціальні, психологічні та фізичні дані особи злочинця. До об'єктивних факторів, котрі впливають на вибір злочинцем способу вчинення злочину, належать особливості місця, часу й обстановки, наявність у злочинця доступу до предмету посягання та ін. Певним чином вибір злочинцем способу злочину детермінується особистістю потерпілого, який нерідко обирається ним із урахуванням особливостей останнього (статі, фізичного розвитку, майнового стану тощо) та поведінки [3, с. 9–10].

Важливе також дослідження кореляційних зв'язків – взаємодії елементів криміналістичної характеристики незаконного поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Оскільки криміналістична характеристика незаконного поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами охоплює особу злочинця, спосіб вчинення злочину, сліди злочину, предмет кримінально-протиправного посягання, обстановку злочину, доцільно відобразити кореляційні зв'язки вказаних елементів у такому вигляді:

- 1) «спосіб вчинення злочину» – «особа злочинця»;
- 2) «спосіб вчинення злочину» – «сліди злочину»;
- 3) «спосіб вчинення злочину» – «обстановка злочину»;
- 4) «спосіб вчинення злочину» – «предмет кримінально-протиправного посягання».

Вивчення методики розслідування незаконного поведіння зі зброєю, бойовими припасами або ви-

буховими речовинами, зокрема криміналістичної характеристики вказаних злочинів, потребує дослідження способів вчинення злочинів, передбачених ст. 263, 263-1 КК України.

Аналіз слідчо-судової практики розслідування незаконного обігу зброї показав, що:

1) способи вчинення кримінально-караних дій зумовлені видом зброї;

2) структура способів вчинення незаконного обігу зброї не завжди є повноструктурною. Так, 32% злочинів мали спонтанний характер і вчинилися без попередньої підготовки, але 100% правопорушень включали етапи вчинення та приховування слідів злочину. Так, для привласнення зброї характерні складні способи вчинення злочинів, які включають дії з підготовки, вчинення та приховування. Після заволодіння зброєю дії злочинців із носіння, перевезення, створенні схованок для зберігання і т. д. спрямовані на максимальне приховування предметів посягання. Під час крадіжок шляхом вільного доступу до місць зберігання зброї умисел особи вчинити викрадення здебільшого формується раптово під впливом зовнішніх обставин, коли з'явилася можливість заволодіти предметом посягання;

3) існує тісний взаємозв'язок між певними видами зброї та способами її незаконного обігу: найбільш часто військовослужбовцями здійснюється збут вогнепальної зброї, боєприпасів і гранат; значно рідше – вибухових речовин і вибухових пристроїв. Саморобним способом виготовляється холодна та вогнепальна зброя, вибухові пристрої. Використовуються спеціальні знання й уміння злочинця у галузі вогнепальної зброї, вибухових пристроїв, обробки металів та ін. [10, с. 49].

Розглядаючи особливості способу вчинення злочину, слід уважно розглянути такі його складники, як підготовка, вчинення та приховування злочину. Більшість науковців (Є.В. Пряхін, В.С. Бондар, О.С. Тарасенко), котрі вивчали способи незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, зазначають, що цей вид злочину є повноструктурним і охоплює собою спосіб підготовки, безпосередній спосіб вчинення та спосіб приховування [4, с. 167].

В.С. Бондар говорить, що переважна більшість злочинів у сфері обігу вогнепальної зброї та боєприпасів вчиняються з попередньою підготовкою та приховуванням факту і слідів правопорушення. Підготовчі дії до вчинення злочинів щодо незаконного обігу вогнепальної зброї та боєприпасів починаються з моменту виникнення злочинного наміру та прийняття рішення вчинити злочин. Під час підготовки злочинці:

1) обирають місце та час вчинення кримінального правопорушення;

2) ретельно вивчають потенційних жертв та обстановку на об'єкті, де планується вчинити злочин. Стосовно потенційних жертв використовують завчасно отриману інформацію. Для цього вивчаються спосіб життя жертви, графік роботи (наприклад, коли особа буває одна та коли невисока ймовірність бути поміченим сторонніми особами – під час обідньої перерви, повернення додому тощо), маршрути, час і засоби пересування тощо. Стосовно об'єктів вивчають режим роботи підприємства, установи; маршрути, час і засоби пересування, осіб, відповідальних за зберігання зброї у відповідних сховищах; наявність технічних засобів захисту таких об'єктів, охоронної сигналізації, сейфів тощо;

3) здобувають зброю, підшукують засоби для подолання перешкод, виведення з ладу засобів охоронної сигналізації;

4) отримують консультації у відповідних фахівців, встановлюють контакти із представниками правоохоронних органів, а також особами, котрі мають доступ до зброї;

5) завчасно створюють умови, що полегшують вчинення злочину;

6) підшуковують транспорт;

7) розподіляють ролі під час вчинення та приховання злочину;

8) виготовляють засоби приховування злочину, а також вчиняють дії щодо забезпечення алібі [7, с. 402–403].

Є.В. Пряхін називає такі типові способи підготовки до вчинення злочину, пов'язаного з незаконним поводженням зі зброєю, боєприпасами або вибуховими речовинами:

1) вивчення специфіки регулювання відносин у сфері обігу зброї;

2) збір інформації про певні види зброї, бойові припаси, вибухівки (наприклад, заходи безпеки, правила зберігання, попит і ціну на «чорному» ринку тощо);

3) виготовлення підроблених документів, що надають дозвіл на носіння зброї;

4) підшукування особи, у якої можна придбати зброю, бойові припаси чи вибухівку;

5) підшукування осіб, котрим можна збути зброю, боєприпаси чи вибухівку (наприклад, розміщення оголошень у мережі Інтернет, через посередників чи знайомих);

6) підшукування або підготовку місця для зберігання зброї, обладнання для цього тайників (схованок);

7) пошук місць (приміщень), які можна пристосувати для виготовлення чи ремонту зброї, бойових припасів;

8) облаштування в одязі чи іншому місці тайника для носіння (зберігання) зброї;

9) підшукування співучасників (за потреби), розподіл між ними ролей;

10) придбання знарядь для вчинення злочину (закупівлю металообробного обладнання, верстатів, інших необхідних матеріалів тощо);

11) розробку способів конспірації у спілкуванні (знаків, умовних слів, способів поведінки та легенди у разі затримання);

12) підбір місця для спілкування з потенційними покупцями та здійснення самого збуту зброї, бойових припасів, вибухівки [4, с. 168–169].

Водночас Р.В. Мовчан зазначає, що незаконне придбання, зберігання та носіння зброї, бойових припасів, вибухових речовин і вибухових пристроїв здійснюється шляхом учинення загальних дій як із попередньою підготовкою, так і без неї, залежно від способу набуття «права» власності на ці об'єкти: вибір або пошук об'єкта озброєння; формування уяви про нього; пошук каналів збуту (продажу); визначення способу розрахунку; вибір оптимального способу переміщення та маршруту руху; обрання маскувальних засобів [5, с. 7].

На нашу думку, підготовка до вчинення незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами полягає у вивченні специфіки та видів зброї, порядку отримання передбаченого законом дозволу на придбання, зберігання, носіння, перевезення, використання зброї тощо; підшукування певної моделі зброї, можливостей її придбання або отримання в інший спосіб; оснащення тайника, виготовлення сейфу або підготовка місця, де зброя буде зберігатися; облаштування місця, де можна виготовити, переробити або відремонтувати зброю, підшукування для неї пев-

них запчастин або деталей; підшукування осіб, котрим можна передати або збути зброю, визначення місця і часу зустрічі.

Р.В. Мовчан вказує, що незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами та вибуховими пристроями вчиняється такими типовими способами, як: а) незаконне носіння холодної, вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв – умисні, вчинені без передбаченого законом дозволу дії з їх переміщення, транспортування особою безпосередньо при собі (у руках, одязі, сумці, спеціальному футлярі, транспортному засобі тощо); б) незаконне зберігання вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв – умисні дії, що полягають у володінні (незалежно від тривалості у часі) без відповідного дозволу чи із простроченням його дії будь-яким із зазначених предметів, який перебуває не при особі, а в обраному нею місці; в) незаконне придбання вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв – умисні дії, пов'язані з їх набуттям (крім викрадення, привласнення, вимагання, заволодіння шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем) у супереч передбаченому законом порядку – внаслідок купівлі, обміну, привласнення знайденого, одержання як подарунка, на відшкодування боргу тощо; г) незаконна передача вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв – надання зазначених предметів іншій особі у володіння, для тимчасового зберігання чи використання за цільовим призначенням без передбаченого законом дозволу; ґ) незаконний збут холодної, вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв – умисна передача їх іншій особі поза встановленим порядком, шляхом продажу, обміну, дарування, сплати боргу тощо; д) незаконне виготовлення холодної зброї – умисні, вчинені без передбаченого законом дозволу дії з її створення чи перероблення, унаслідок чого вона набуває відповідних характерних властивостей; е) незаконний ремонт холодної зброї – відновлення її характерних властивостей шляхом заміни чи реставрації зношених або непридатних з інших причин частин, механізмів, усунення дефектів, поломок чи пошкоджень, налагодження нормального функціонування різних частин і механізмів, унаслідок чого предмети стають придатними до використання за цільовим призначенням [5, с. 8].

Є.В. Пряхін способами безпосереднього вчинення злочинів, відповідальність за який встановлено ст. 263 КК України, називає: зберігання, носіння, придбання, виготовлення, ремонт, передачу та збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу. Що стосується холодної зброї, то типовими способами вчинення злочину є: носіння, виготовлення, ремонт і збут без законного на те дозволу. Науковець акцентує увагу на тому, що законодавець не передбачив кримінальної відповідальності за придбання холодної зброї [4, с. 169]. О.С. Тарасенко визначає способи придбання вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин, які здійснюються шляхом: викрадення; привласнення у місцях ведення бойових дій Другої світової війни й Антитерористичної операції; вимагання; шахрайства;

зловживання службовим становищем; придбання деактивованих зразків, макетів із подальшим ремонтом; покупки через Інтернет-сайти та ін. [9, с. 69].

Отже, до способів незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, на нашу думку, належать: 1) незаконне носіння; 2) незаконне зберігання; 3) незаконне придбання; 4) незаконна передача; 5) незаконний збут; 6) незаконне виготовлення; 7) незаконна переробка чи ремонт або фальсифікація; 8) незаконне видалення чи зміна її маркування.

Постановою Пленуму Верховного суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» від 26 квітня 2002 року № 3 визначено такі способи вчинення незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами:

1) незаконне зберігання вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв – це умисні дії, що полягають у володінні (незалежно від тривалості у часі) без відповідного дозволу або із простроченням його дії будь-яким із зазначених предметів, які знаходяться не при особі, а в обраному нею місці;

2) незаконне носіння холодної, вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв є умисними, вчиненими без передбаченого законом дозволу діями щодо їх переміщення, транспортування особою безпосередньо при собі (у руках, одязі, сумці, спеціальному футлярі, транспортному засобі тощо);

3) незаконне придбання вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв – це умисні дії, пов'язані з їх набуттям (за винятком викрадення, привласнення, вимагання або заволодіння шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем) всупереч передбаченому законом порядку – внаслідок купівлі, обміну, привласнення знайденого, одержання як подарунка, на відшкодування боргу тощо;

4) незаконне виготовлення холодної, вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв – це умисні, вчинені без передбаченого законом дозволу дії з їх створення чи перероблення, внаслідок чого вони набувають відповідних характерних властивостей. Такими діями, зокрема, є перероблення ракетниці, стартового, будівельного, газового пістолета, інших пристроїв, пристосованих для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, у зброю, придатну до стрільби, або мисливської (у тому числі гладкоствольної) рушниці – в обріз, виготовлення вибухових речовин, вибухових пристроїв чи боеприпасів із використанням будь-яких компонентів, які самі по собі не є вибухівкою, але внаслідок цих дій набувають здатності до вибуху, тощо;

5) ремонт холодної, вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів або вибухових пристроїв – це таке відновлення характерних властивостей зазначених предметів шляхом заміни або реставрації зношених чи непридатних з інших причин частин, механізмів, усунення дефектів, поломок чи пошкоджень, налагодження нормального функціонування різних частин і механізмів, внаслідок якого ці предмети стають придатними до використання за цільовим призначенням;

6) незаконна передача вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв – це надання цих предметів іншій особі у володіння, для тимчасового зберігання чи використання за цільовим призначенням без передбаченого законом дозволу;

7) незаконний збут холодної, вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв полягає в умисній передачі їх іншій особі поза встановленим порядком шляхом продажу, обміну, дарування, сплати боргу тощо [6].

Слід акцентувати увагу на тому, що носіння, зберігання, придбання, передача або збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської) бойових припасів або вибухових речовин є кримінально караним за умови, що особа не має передбаченого законом дозволу на придбання, зберігання, носіння, перевезення, використання зброї.

Найбільш поширеними способами приховування злочинів у сфері обігу вогнепальної зброї та боеприпасів є:

1) приховування самого злочинця або співучасників злочину;

2) приховування джерел придбання або збуту вогнепальної зброї та боеприпасів;

3) оформлення фіктивних документів із метою приховування факту вчинення розкрадань посадовими та матеріально відповідальними особами;

4) інсценування факту вчинення крадіжки вогнепальної зброї та ін. [7, с. 449].

До типових способів приховування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами науковці відносять:

1) приховування предмета посягання, а також його комплектуючих у речах, одязі тощо (зазвичай заздалегідь вибирається місце для зберігання предметів озброєння та способи їх маскування);

2) знищення слідів кримінального правопорушення;

3) фальсифікація, видалення чи зміна маркування на зразках зброї, бойових припасів, вибухових речовин і вибухових пристроїв;

4) надання завідомо неправдивих показань або створення неправдивого алібі;

5) маскування зброї шляхом розбирання на складові частини, у тому числі представлення її як несправжньої під час переміщення [5, с. 9];

6) носіння при собі заздалегідь підготовленої (написаної) заяви про те, що особа знайшла цю зброю і йде здавати її в поліцію;

7) приховування частин зброї у різних замаскованих місцях;

8) знищення серії та номера вогнепальної зброї (маркувальних позначень) чи пошкодження його частин;

9) знищення інших матеріальних слідів злочину (піддроблених документів, зразків зброї та її частин, сировини для виготовлення бойових припасів тощо);

10) заяву про те, що особі не було нічого відомо про знаходження зброї у місці її виявлення;

11) посилення на те, що зброю підкинули чи вона належить власнику приміщення, яке особа винаймає, тощо [4, с. 170].

На нашу думку, основними способами приховування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами є: приховування зброї у заздалегідь підготовлених тайниках або сховищах; зміна маркування зброї, її розбір на частини або переробка; підроблення документів на зброю, чеків,

накладних; знищення слідів вчинення злочину; надання неправдивих показань у ході досудового розслідування.

З метою формування типового способу незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами нами проведено аналіз судової та слідчої практики розслідування вказаних злочинів. Так, за результатами вивчення 210 вироків суду, ухвалених у 2021–2022 роках за ст. 263, 263-1 КК України, встановлено, що до типових способів вчинення вказаних злочинів слід віднести: 1) незаконне носіння – 74,3%; 2) незаконне зберігання – 89,4%; 3) незаконне придбання – 41,6%; 4) незаконний збут – 21,7%; 5) незаконне виготовлення – 38,9%; 6) незаконну переробку чи ремонт або фальсифікацію – 38,1%.

Висновки. Таким чином, спосіб вчинення злочину – це сукупність дій злочинця щодо підготовки, вчинення та приховування протиправних дій, які здійснюються з метою реалізації злочинного наміру. За результатами вивчення судової та слідчої практики визначено, що до типових способів вчинення вказаних злочинів слід віднести:

- 1) незаконне носіння – 74,3%;
- 2) незаконне зберігання – 89,4%;
- 3) незаконне придбання – 41,6%;
- 4) незаконний збут – 21,7%;
- 5) незаконне виготовлення – 38,9%;
- 6) незаконну переробку чи ремонт або фальсифікацію – 38,1%.

Список використаних джерел

1. Висоцька В.В. Поняття способу вчинення злочину. *Правова держава*. 2011. № 13. С. 102–105. URL: file:///C:/Users/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C/Downloads/Prav_2011_13_20.pdf.
2. Берназ В.Д., Салтевський М.В. Криміналістика : навчальний посібник. Одеса : ОДУВС, 2010. 460 с.
3. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 2 / за заг. ред. А.Ф. Волобуєва, Р.Л. Степанюка, В.О. Малярової. Харків : ХНУВС, 2018. 312 с.
4. Методика розслідування окремих видів злочинів : навчальний посібник / за заг. ред. Є.В. Пряхіна. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 312 с.
5. Мовчан Р.В. Розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами та вибуховими пристроями : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2023. 21 с.
6. «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» від 26 квітня 2002 року № 3 : постановою Пленуму Верховного суду України. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02#Text>.
7. Розслідування злочинів, що вчиняються у сфері обігу вогнепальної зброї та боєприпасів : навчально-практичний посібник / за заг. ред. В.М. Комарницького. Сєверодонець : ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2019. 800 с.
8. Скригонюк М.І. Криміналістика : підручник. Київ : Атіка, 2005. 496 с.
9. Тарасенко О.С. Розслідування незаконного поводження з вогнепальною зброєю, що вчиняється злочинними об'єднаннями : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. НАВС ДДУВС, Дніпро, 2017. 283 с.
10. Щербаківський М.Г., Андрєєв Д.В. Розслідування незаконного обігу зброї : монографія. Харків, 2021. 192 с.

References

1. Vysotska V.V. (2011). Poniattia sposobu vchynennia zlochynu. *Pravova derzhava*. [The concept of the method of committing a crime. Constitutional state]. № 13. S. 102–105. URL: file:///C:/Users/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C/Downloads/Prav_2011_13_20.pdf [in Ukrainian].
2. Kryminalistyka : navch. pos. (2010) / Bernaz V.D., Saltevskiy M.V. [Forensics]. Odesa : ODUVS. 460 s. [in Ukrainian].
3. Kryminalistyka : pidruchnyk : u 2 t. T. 2. (2018) / za zah. red. A.F. Volobueva, R.L. Stepaniuka, V.O. Maliarovoi. [Forensics]. Kharkiv : KhNUVS. 312 s. [in Ukrainian].
4. Metodyka rozsliduvannia okremykh vydiv zlochyniv : navch. posibnyk (2019) / za zah. red. Ye.V. Priakhina. [Methods of investigation of certain types of crimes]. Lviv : LvDUVS. 312 s. [in Ukrainian].
5. Movchan R.V. (2023). Rozsliduvannia nezakonnoho povodzhennia zi zbroieiu, boiovymy pryypasamy, vybukhovymy rehovynamy ta vybukhovymy prystroiamy : avtoref.dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09. [Investigation of illegal handling of weapons, ammunition, explosives and explosive devices]. Kyiv. 21 s. [in Ukrainian].
6. Pro sudovu praktyku v spravakh pro vykradennia ta inshe nezakonno povodzhennia zi zbroieiu, boiovymy pryypasamy, vybukhovymy rehovynamy, vybukhovymy prystroiamy chy radioaktyvnymy materialamy vid 26.04.2002 № 3 : postanova Plenumu Verkhovnoho sudu Ukrainy / Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. [On judicial practice in cases of kidnapping and other illegal handling of weapons, ammunition, explosives, explosive devices or radioactive materials]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02#Text> [in Ukrainian].
7. Rozsliduvannia zlochyniv, shcho vchyniautsia u sferi obihu vohnepalnoi zbroi ta boieprypasiv : navch. prakt. posib. (2019) / za zah. red. V.M. Komarnytskoho. [Investigation of crimes committed in the sphere of circulation of firearms and ammunition]. Sievierodonetsk : LDUVS im. E.O. Didorenka. 800 s. [in Ukrainian].
8. Skryhoniuk M.I. (2005). Kryminalistyka : pidruchnyk. [Forensics]. Kyiv : Atika. 496 s. [in Ukrainian].
9. Tarasenko O.S. (2017). Rozsliduvannia nezakonnoho povodzhennia z vohnepalnoiu zbroieiu, shcho vchyniaetsia zlochynnymy obiednanniamy. Dys. ... kand. yur. nauk. 12.00.09. [Investigating the illegal handling of firearms by criminal organizations.]. NAVS. DDUVS, Dnipro. 283 s. [in Ukrainian].
10. Shcherbakovskiy M.H., Andriev D.V. (2021). Rozsliduvannia nezakonnoho obihu zbroi: monohrafiia. [Investigation of illegal arms trafficking]. Kharkiv. 192 s. [in Ukrainian].

Otryshko Artem,

Graduate Student of the Department of Criminal Procedure and Forensics

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-4584-9168>

METHODS OF THE CRIME OF ILLEGAL HANDLING OF WEAPONS, AMMUNITION OR EXPLOSIVES

The negative dynamics of the increase in the number of crimes provided for in art. 263, 263-1 of the Criminal Code of Ukraine indicates the need to study the forensic characteristics of illegal handling of weapons, ammunition or explosives, in particular, typical methods of committing the specified crimes.

The article is devoted to the study of the method of committing the crime as an element of the forensic characteristics of the investigation methodology. Forensic scientists define the method of committing a crime as a set of actions of a criminal in preparing, committing, and concealing an illegal act. The method of crime, as a criminological concept, includes information not only about the direct execution of illegal actions, but also about the person of the criminal, and is also expressed in changes in the surrounding environment and reflected in the traces left by the person at the scene of the crime.

The article defines that the method of committing a crime is a set of actions of a criminal regarding the preparation, execution and concealment of illegal actions carried out with the aim of committing a crime and realizing a criminal intent. Scientific developments on the main ways of committing crimes based on the fact of illegal handling of weapons, ammunition or explosives were studied. The methods of preparing the specified crimes, as well as the peculiarities of their concealment, are outlined. Such methods of illegal handling of weapons, ammunition or explosives are described as illegal carrying, illegal storage, illegal acquisition, illegal transfer, illegal sale, illegal manufacturing, illegal processing or repair or falsification, illegal removal or alteration of its marking.

Based on the analysis of investigative and judicial practice, typical ways of committing illegal handling of weapons, ammunition or explosives have been identified, which include: illegal carrying, illegal storage, illegal acquisition, illegal sale, illegal manufacturing, illegal processing or repair, or falsification.

Key words: *method of committing the crime, weapon, illegal handling of weapons, ammunition or explosives, forensic characteristics, person of the criminal.*

Надійшла до редколегії 18.05.2023